

УДК 376.1-056.264-
053.4:[371.382:159.952.12]

Б. А. Драковцова
магістрант спеціальності
«Корекційна освіта. Логопедія»

Л. Л. Стахова
к.п.н., старший викладач
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ ІГОР З КОЛЬОРОМ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ ІІІ РІВНЯ

У статті висвітлено особливості впливу ігор з кольором на дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення ІІІ рівня під час логопедичних занять.

В статті раскрыты особенности влияния игр с цветом на детей среднего дошкольного возраста с общим недоразвитием речи ІІІ уровня во время логопедических занятий.

In the article the features of influence of games are reflected with a color on the children of middle preschool age with the general exhalation of broadcasting of ІІІ of level during speech therapy employments.

Ключові слова: ігри з кольором, загальне недорозвинення мовлення ІІІ рівня, корекційно-розвивальний процес, діти середнього дошкільного віку.

Ключевые слова: игры с цветом, общее недоразвитие речи ІІІ уровня, коррекционно-развивающий процесс, дети среднего дошкольного возраста.

Keywords: games with a color, common exhalation of broadcasting of ІІІ of level, correction-developing process, to put middle preschool age.

Актуальність. При нормальному мовленнєвому розвитку діти до 5 років вільно користуються розгорнутим фразовим мовленням, різними конструкціями складних речень. Проте не в усіх випадках ці процеси проходять благополучно: у деяких дітей навіть при нормальному слуху та інтелекті різко затримується формування кожного із компонентів мовлення. Це порушення вперше було встановлено Р. Є. Левіною і визначено як загальний недорозвиток мовлення.

Теоретичне обґрунтування загального недорозвинення мовлення було сформовано на основі багатоаспектних

досліджень різних форм мовленнєвої патології у дітей дошкільного і шкільного віку (Г. І. Жаренкова, Г. А. Каше, Н. О. Нікашина, Л. Ф. Спірова, Р. Є. Левіна та інші).

Проблема мовленнєвого недорозвитку у дітей ґрунтовно розроблялась і висвітлювалась у вітчизняній і зарубіжній літературі багатьма науковцями починаючи ще з 50-60-х років ХХ століття (Р. Левіна, В. Орфінська, В. Воробйова, Б. Гріншпун, Л. Спірова, Є. Соботович, Л. Єфіменкова, К. Мастюкова, Г. Каше, Г. Чиркіна, Т. Філічева, В. Тарасун та інші).

Діти із загальним недорозвиненням мовлення є основним контингентом логопедичних груп дошкільних освітніх установ. Вони становлять складну, різнорідну групу з тяжкості прояву дефекту і з природою його виникнення [5, с. 36-37].

Все життя нас супроводжує колір: ще в утробі матері ми сприймаємо червоно-рожеве свічення, в якому знаходимося. З самого народження кожного з нас оточують кольори, що виявляють вплив на організм, нервову систему та психіку людини.

Колір значно впливає на нас: притягує нас і до нас, та викликає різноманітні емоції; зумовлює раптові почуття і навіть фізіологічні реакції, від припливу крові до почуття холоду. Вплив кольору однаковий для всіх, незалежно від статусу, віку та рівня інтелекту. Він може навіть лікувати. Наприклад, біль знімають відтінки блакитного, сил надає помаранчевий, зелений заспокоює: не дарма ми так намагаємось хоча б ненадовго вирватись із міста - ближче до природи і її зеленого кольору. Також колір дуже впливає на психіку людини, адже люди навчилися його сприймати набагато раніше, ніж мовлення [1, с. 246].

Мета статті – висвітлити вплив ігор з кольором на корекційно-розвивальний процес дітей із загальним недорозвитком мовлення ІІІ рівня.

Результати дослідження. За даними Філічевої Т. Б., відхилення у формуванні мовлення розглядались як порушення розвитку, що протікають за законами ієрархічної будови вищих психічних функцій. В сучасній логопедії під поняттям «загальне недорозвинення мовлення» (ЗНМ) розуміють різні складні мовленнєві розлади, при яких у дітей з нормальним слухом та інтелектом спостерігаються

відхилення у формуванні мовленнєвої діяльності, порушене засвоєння всіх компонентів мовленнєвої системи, що відносяться до звукової і змістовної сторони мовлення.

Відповідно до визначення Є. М. Маслюкової, загальне недорозвинення мовлення – це системне порушення експресивного та імпресивного мовлення.

Порушення функціонування мовленнєвої здатності у дітей із загальним недорозвиненням мовлення, на думку Н. В. Мікляєвої, виявляється у вигляді:

- зниженої мовленнєвої активності (Б. М. Гріншпун, Р. Є. Левіна);
- зниженої уваги до мовленнєвого оточення і недостатньо активної спостережливості (Т. Г. Візель, Р. Є. Левіна, А. К. Маркова);
- сповільненого вироблення і паталогічної інертності мовленнєвих стереотипів (Г. В. Гуровець, В. І. Лубовський, Н. Н. Трауготт);
- виникають труднощі актуалізації добре знайомих слів (Т. Б. Філічева);
- у мовленнєвій безпорадності в нових ситуаціях і хаотичних діях при рішенні вербальних задач (Т. Д. Барменкова, Н. С. Жукова);
- зниження мовленнєвої здатності відбивається на недостатності здібності до моделювання (Л. Б. Халілова, Л. Н. Єфіменкова) [5, с. 39].

Як вказує Бистранівська О. С., порушення мовленнєвого розвитку негативно впливають на формування особистості дитини, що позначається на процесах її соціальної адаптації [2, с. 49].

Діти із загальним недорозвиненням мовлення швидко виснажуються й перенасичуються будь-яким видом діяльності. Вони характеризуються дратівливістю, підвищеною збудливістю, руховим розгальмуванням, не можуть спокійно сидіти, смикають щось у руках, гойдають ногами. Вони емоційно нестійкі, їх настрої швидко змінюється. Нерідко виникають розлади настрою із проявом агресії, нав'язливості, занепокоєння. Як правило, у таких дітей психічний стан хитливий, у зв'язку із чим їх працездатність різко змінюється.

Виготський Л. С. стверджує, що в дітей із ЗНМ відзначаються відхилення в емоційно-вольовій сфері. Дітям властиві нестійкість інтересів, знижена спосте-

режливість, знижена мотивація, негативізм, непевність у собі, підвищена дратівливість, агресивність, вразливість, труднощі в спілкуванні з оточуючими, у налагодженні контактів зі своїми однолітками. У дітей з важкими порушеннями мовлення відзначаються труднощі формування саморегуляції й самоконтролю [2, с. 47].

За твердженням Якобсон С. Г., у дошкільників із ЗНМ виявлена продуктивність запам'ятовування наочного матеріалу, у той же час відзначається зниження слухомовленнєвої пам'яті, тобто рівень зорової пам'яті трохи вищий, ніж рівень мовленнєвої пам'яті. Діти із ЗНМ помітно уступають своїм одноліткам, які нормально розвиваються, за всіма показниками запам'ятовування [2, с. 51].

Зазначені особливості в розвитку дітей із загальним недорозвиненням мовлення спонтанно не переборюються. Вони вимагають від логопедів і педагогів спеціально організованої корекційної роботи.

Гра – це основний вид діяльності дітей дошкільного віку, метод дитини в пізнанні світу. Під час гри дитина вчиться спілкуватися з однолітками, підкорятися правилам, поступатися, доводити своє право у виборі гри. Причини, які спонукають дитину грати, – це, перш за все, цікавість і потреба активно діяти.

«У грі розкривається перед дітьми світ, розкриваються творчі здібності особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку. Гра – величезне світле вікно, через яке в духовний світ дитини вливається поживний струмінь уявлень, понять про оточуючий світ. Гра – іскра, яка запалює вогник допитливості і цікавості,» – писав В. О. Сухомлинський. В неї залучаються всі сторони особистості: дитина рухається, говорить, сприймає, думає. У процесі гри активно працює її уява, пам'ять, посилюються емоційні та вольові прояви, дитина навчається долати труднощі, пізнає оточуючий світ, шукає вихід з проблемної ситуації. Саме в грі розвиваються психічні процеси, удосконалюється мовлення, формуються моральні якості особистості [4, с. 151].

Кольоротерапія (ігри з кольором) – це немедикаментозний метод лікування, заснований на тому, що кожна з біологічно

активних зон організму реагує на один із кольорів: вплив кольором відбувається на орган зору, а через нього і через зоровий аналізатор - на нервову систему. Вона базується, в основному, на цілющій дії сонячного світла, яке застосовувалося багатьма давніми культурами для полегшення різних нездужань. Пізніше виявилось, що окремі кольори володіють специфічним впливом [1, с. 244].

Ігри з кольором можна включати у фронтальні і підгрупові заняття, успішно використовувати в індивідуальній роботі з дітьми під час автоматизації звуків. В іграх, крім роботи над звуковимовою, відбувається закріплення узагальнюючих понять, активне розширення словника, активізація вже наявного словника, формування і вдосконалення навичок словотворення і словозміни, диференціація приголосних звуків.

Розглядаючи питання про роль мовленнєвих ігор з кольором у логопедичній роботі, професор М. Ю. Хватцев підкреслює, що вони сприяють співдружності педагога з дитиною, активізації інтересу до мовлення, бажанню оволодіти тими чи іншими уміннями та навичками, реформуванню старих та появі нових мовленнєвих навичок, застосуванню набутих навичок у повсякденному житті [3, с. 45].

Ігри з мовленнєвими завданнями займають провідне місце у навчально-виховній роботі з дітьми різних вікових груп. Основні види ігор використовуються відповідно програми під час проведення різних режимних моментів.

Знайомство з кольором предметів, об'єктів, явищ навколишнього життя і колірне рішення зображень дітьми в їхніх малюнках, аплікаціях сприяє розвитку у них естетичного сприйняття, почуття кольору. Велику роль у вирішенні цих завдань відіграє знайомство дітей з мистецтвом і природою. Про це свого часу писав ще чеський педагог Я. А. Коменський [4, с. 154].

Інтерес до кольору, на думку Я. А. Коменського, формується у дітей поступово і повинен будуватися з урахуванням вікових можливостей. Колір предметів має велике значення у розвитку естетичного сприйняття дітей.

Використовуючи ігри з кольором на логопедичних заняттях, дитині легше буде

запам'ятати слова (іменники, прикметники) за допомогою асоціацій кольору та предмету; навчитися правильно узгоджувати іменники з прикметниками (у роді, числі та відмінку) тощо. Таким чином дитина збільшить свій словниковий запас, її мовлення стане менш аграматичним, розвинеться зв'язне мовлення, удосконаляться фонетико-фонематичні процеси та просодичні компоненти мовлення. Під час таких ігор треба використовувати тільки ті кольори, які характерні для предметів і явищ природи оточуючих дитину, щоб вони не вводили дитину в оману.

Наводимо декілька ігор з кольором, які доцільно використовувати в корекційно - логопедичній роботі з дітьми середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня [3, с. 206].

Гра 1. «Пригости гномів фруктами і овочами».

Мета: закріплювати знання колірного спектру у дітей.

Обладнання: гноми жовтий, червоний, зелений, синій, фіолетовий.

Набір фруктів: слива, лимон, банан, яблуко, груша, виноград:

Набір овочів: баклажан, перець, морква, помідор, огірок.

Хід гри. Гномики прийшли в гості. Дітям пропонують пригостити гномів фруктами (овочами). Як ви думаєте, які фрукти (овочі) люблять гноми? (Наприклад, жовтий гномик любить банан, зелений - огірок).

Гра 2. «Веселка»

Мета: закріплення узгодження прикметника та іменника.

На великому плакаті на дошці зображена веселка. Уточнюється назва кольорів веселки. Діти отримують предметні картинки різного кольору.

Логопед: У кожного кольору веселки є свої улюблені предмети, які завжди або майже завжди мають цей колір. Підберіть картинки до кожного кольору веселки. (Діти розподіляють картинки під кольорами веселки і називають кольори предметів: помідор червоний, помаранчевий апельсин, лимон жовтий, сонце жовте, лист зелений, трава зелена, небо блакитне, незабудки сині, волошка синя) [2, с. 146].

Висновки. Отже, ігри з кольором в корекційно - логопедичній роботі мають

велике значення для виховання особистості дитини із загальним недорозвитком мовлення III рівня, соціальної адаптації, для корегування недоліків у мовленні дитини, а також для активізації мовленнєвої діяльності та мовленнєвої компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардін К. В. Развитие цветоразличения в онтогенезе человека // Сенсомоторные процессы. – М. – 1972. – с. 244–264.
2. Лалаева Р. И. Коррекция ОНР у дошкольников / Р. И. Лалаева, Н. В. Серебрякова. – СПб.: Питер. – 2002. – 435 с.
3. Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку / Н. І. Луцан. – Одеса: ПНЦ АПН України. – 2005. – 319 с.
4. Рібиун Ю. В. Гра як засіб мовленнєвого розвитку молодших дошкільників із ЗНМ // Теорія і практика сучасної логопедії: зб. наук. пр. – К. – 2004. – Вип. 1. – С. 150–165.
5. Філічева Т. Б. Усунення загального недорозвинення мови в дітей дошкільного віку: практичний посібник / Т. Б. Філічева. – М. – 2004. – 224 с.

УДК 376.1-056.264-053.4:615.852

М. В. Зубач

студентка спеціальності

«Корекційна освіта. Логопедія»,

В. М. Андросова

старший викладач

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ БІОЕНЕРГОПЛАСТИКИ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядається біоенергопластика як один із нових напрямів в системі корекційної роботи з розвитку мовленнєвої моторики у дітей – логопатів.

В статье рассматривается биоэнергопластика как один из новых направлений в системе коррекционной работы по развитию речевой моторики у детей - логопатов.

This paper deals bioenerhoplastyka as one of the new trends in system remedial work on the development of speech motor skills in children - lohopativ.

Ключові слова: біоенергопластика, розвиток, біоенергія, корекція, психотерапія, дослідження.

Ключевые слова: биоэнергопластика, развитие, биоэнергия, коррекция, психотерапия, исследования.

Key words: bioenerhoplastyka, development, bioenergy, correction, psychotherapy, research.

Постановка проблеми. В даний час проблема розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення дошкільного віку стає особливо значущою. У третини обстежених дітей можна виявити мовленнєві вади, а порушення звуковимови даними Є. Ф. Рау спостерігаються у 15-20% дошкільнят. Це явище ускладнюється ще й тим, що деякі мовленнєві вади позначаються на розвитку інтелекту дитини. Мовленнєві проблеми в її подальшому житті можуть спричинити погану успішність, порушення читання та письма, що негативно можуть вплинути на формування особистості дитини.

Тому є необхідним вчасно виявляти та виправляти мовленнєві дефекти. На сьогодні існує багато різних методів, прийомів і напрямків з корекції мовленнєвих вад. Вони сприяють формуванню звуковимови, збагаченню словника, граматичної будови, зв'язного мовлення. Одним із нових і цікавих напрямків цієї роботи є біоенергопластика.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Біоенергопластика – це поєднання рухів артикуляційного апарату з рухами кисті руки. Рухи тіла, спільні рухи руки і артикуляційного апарату, якщо вони пластичні, розкуті і вільні, допомагають активізувати природний розподіл біоенергії в організмі. Це надає надзвичайно сприятливий вплив на активізацію інтелектуальної діяльності дітей, розвиває координацію рухів і дрібну моторику.

Роботи В. М. Бехтерева, А. А. Леонтєва, М. М. Кольцової, Т. Б. Філічевої, Л. В. Лопатіної та інших вчених довели, що розвиток тонких рухів пальців рук позитивно впливає на функціонування мовленнєвих зон кори головного мозку. Рухи рук допомагають прибрати напругу з рук, губ, знімають розумову втому, вони здатні поліпшити вимову звуків, розвинути мовлення дитини.

У науковій літературі останніх років